

Protokół

**Z warsztatów Grupy Roboczej - Nowa Perspektywa Finansowa 2014-2020
w ramach działania krajowej sieci organów środowiskowych i instytucji zarządzających
funduszami unijnymi „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju”, które odbyły się w dniu 12
września 2012 r. w Ministerstwie Środowiska, ul. Wawelska 52/54 w Warszawie.**

Warsztaty w zakresie budowania potencjału dla Instytucji Zarządzających na temat włączenia problematyki zmian klimatu do unijnej Polityki Spójności na lata 2014-2020 przeprowadzone zostały przez przedstawicieli Instytutu Europejskiej Polityki Ochrony Środowiska (Institute for European Environmental Policy-IEEP).

Przedstawiciele Instytutu Europejskiej Polityki Ochrony Środowiska:

- Pani Ketii Medarova-Bergstrom
- Pan Peter Hjerp

Pani Joanna Kopczyńska, naczelnik wydziału w Departamencie Funduszy Europejskich MŚ, a także pełniąca obowiązki Przewodniczącej Grupy Roboczej ds. Nowej Perspektywy Finansowej powitała gości z Instytutu Europejskiej Polityki Ochrony Środowiska i uczestników spotkania - członków Grupy Roboczej ds. Nowej Perspektywy Finansowej. Wygłosiła także krótkie wprowadzenie dotyczące kwestii klimatycznych. Opowiedziała o prowadzonym obecnie badaniu ewaluacyjnym dotyczącym głównie komplementarności funduszy. Celem badania jest sprawdzenie, które z obecnie prowadzonych programów operacyjnych pomagają projektom w osi I-V POIS w osiągnięciu lepszych efektów ekologicznych. Jednym z jego elementów jest zbadanie jak priorytety w osi I-V POIS wyglądają pod kątem zadań związanych z klimatem tzn. ile jest obecnie realizowanych projektów, które mają elementy związane z adaptacją klimatu, bądź z dostosowaniem lub przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym. Pani Joanna Kopczyńska zaprezentowała wstępne wyniki badania, które w całości będzie dostępne w październiku b.r.

Następnie Pani Ketii Medarova-Bergstrom przybliżyła wszystkim uczestnikom funkcjonowanie Instytutu oraz przedstawiła program warsztatów.

Sesja 1. Tematy i poruszane zagadnienia.

- 1) Zmiana klimatu – tendencje, skutki i polityka Unii Europejskiej.
- 2) Budżet UE i polityka spójności.
- 3) Włączenie problematyki zmiany klimatu – przegląd propozycji Komisji Europejskiej.

4) Objaśnienia terminologiczne.

5) Konsekwencje dla umów partnerskich, programów operacyjnych i projektów inwestycyjnych.

Podczas pierwszej części spotkania Pani Kati Medarova-Bergstrom wygłosiła prezentację dotyczącą zmian klimatu w Unii Europejskiej. Podczas wystąpienia szczególną uwagę zwrócono na: politykę klimatyczną UE i jej cele strategiczne, tendencje zmian klimatu – emisje i skutki, a także skutki zmian klimatu dla Polski. W Polsce spodziewany jest wzrost temperatury i zwiększenie ilości opadów. Zmiany klimatu wpłyną na zdrowie mieszkańców oraz na gospodarkę wodną, dotkną także kluczowych sektorów np. budownictwa i transportu. Poważnym problemem dla Polski są systemy energetyczne oparte na paliwach kopalnych.

W dalszej części wystąpienia przedstawiono budżet Unii Europejskiej, zaprezentowano skalę i zakres proponowanych wieloletnich ram finansowych UE na lata 2014-2020 oraz propozycje KE w sprawie Polityki Spójności UE na lata 2014-2020. W ramach Polityki Spójności na lata 2014-2020 KE postawiła sobie dwa nowe cele – wsparcie: inwestycji na rzecz wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy oraz Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Nowe elementy w Polityce Spójności to m.in.

- poprawa orientacji strategicznej oraz dostosowanie do strategii Europa 2020,
- koncentracja tematyczna funduszy (wybór priorytetów),
- wzmocnienie spójności terytorialnej oraz programowania w tym zakresie,
- koncentracja na lepszych wynikach działań,
- próba uproszczenia wdrażania polityki.

Podczas kolejnej części wystąpienia omówiono rolę Polityki Spójności w kwestii zmiany klimatu i wyjaśniono przyczyny dla których Polityka Spójności zajmuje się tym zagadnieniem. Uwzględnienie kwestii związanych ze zmianą klimatu w Polityce Spójności obejmuje:

- zwiększanie skali inwestycji dotyczących łagodzenia i dostosowania się do skutków zmiany klimatu,
- horyzontalną integrację zmiany klimatu, która dotyczy mechanizmów proceduralnych i instytucjonalnych, które można wykorzystywać by zarządzanie zmianą klimatu zostało w wystarczającym stopniu uwzględnione w działalności w zakresie m.in. planowania, wdrażania, monitorowania.

Zwrócono także uwagę na proces sprawdzania czy wszystkie elementy danego programu oraz jego wdrażania zawierają odpowiednie działania w zakresie zmiany klimatu.

Następnie szczegółowo omówiono propozycje Komisji Europejskiej w zakresie uwzględnienia kwestii związanych ze zmianą klimatu w przyszłej Polityce Spójności. Jedną z nowości w ramach nowego

finansowania jest zwiększenie strategicznego wymiaru, wprowadzenie Wspólnych Strategicznych Ram Odniesienia. Dokument ten będzie aneksem do wspólnych rozporządzeń. Będzie to ważne narzędzie prawne. Wskazuje konkretne działania, które mogą być finansowane w ramach różnych celów i programów, pokazuje także istotne zasady wdrażania poszczególnych programów.

Następnie przedstawiono propozycję 11 nowych celów tematycznych.

Dwa cele łączą się bezpośrednio ze zmianą klimatu - wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach oraz promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.

Omówiono także:

- konsekwencje włączenia problematyki zmiany klimatu do przyszłej Polityki Spójności dla Umów Partnerskich i programów operacyjnych,
- uwzględnienie kwestii dotyczących zmiany klimatu na etapie wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i oceny projektu.

Na osi czasu zaprezentowano aktualny stan negocjacji politycznych w sprawie wieloletnich ram finansowych.

Następnie Pani Keti Medarova-Bergstrom podsumowała prezentację i przedstawiła uwagi końcowe.

Po zakończonej prezentacji uczestnicy zadawali pytania. Pytano m.in. o przewodnik na temat zmian klimatu i bioróżnorodności, który ma zostać wydany w 2013 r. Według informacji udzielonych przez Panią Kati, przewodnik jest obecnie na etapie opracowywania. Ma zawierać jednak jedynie ogólne informacje i nie jest znany termin jego wydania.

W podsumowaniu Pani Joanna Kopczyńska zaproponowała, aby zorganizować spotkanie z udziałem dwóch grup roboczych – Nowa Perspektywa Finansowa 2014-2020 oraz Ocen Oddziaływania na Środowisko. Podczas tego spotkania zostaną omówione kwestie dotyczące zmiany klimatu i bioróżnorodności o ile zostaną opublikowane przez KE wytyczne do strategicznej oceny oddziaływania dotyczące tej kwestii.

Sesja 2. Tematy i poruszane zagadnienia.

- 1) Przykłady opcji dla wyspecjalizowanych inwestycji w dziedzinie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich.
- 2) Przykłady narzędzi i instrumentów do horyzontalnego włączania problematyki zmian klimatu.

W czasie drugiej części spotkania Pan Peter Hjerp przedstawił jak w praktyce wygląda włączanie problematyki zmian i kontroli klimatu. Zaprezentowano przykłady opcji inwestycyjnych w zakresie

łagodzenia zmian klimatu m.in. w sektorze infrastruktury, badań i rozwoju oraz zarządzania zasobami. Przedstawiono również przykładowe opcje inwestycyjne w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

W dalszej części spotkania omówiono tzw. miękkie działania, które są powiązane ze zdolnościami instytucjonalnymi. Przykładem takich działań są np. kursy podnoszące świadomość oraz szkolenia.

Przedstawiono także kilka inwestycji, które są przykładem niewłaściwej adaptacji do zmian klimatu np. produkcja sztucznego śniegu dla sportów zimowych, która może prowadzić do podniesienia kosztów energii.

Następnie jedna z uczestniczek spotkania poprosiła o wyjaśnienie terminu „blue spaces”¹.

Jest to koncepcja powiązana z zielonymi obszarami – green spaces, wykorzystywanymi na terenach miejskich jako bufor m.in. dla powodzi oraz emisji dwutlenku węgla. Obszary te mają duży wpływ na kształtowanie klimatu w miastach.

W dalszej części wystąpienia Pan Peter Hjerp zaprezentował uczestnikom spotkania kolejne zagadnienie dotyczące instrumentów i mechanizmów dla horyzontalnego włączenia problematyki zmian klimatu. Jednym z tych instrumentów jest rola Menedżera Zrównoważonego Rozwoju, odpowiedzialnego m.in. za pracę z beneficjentami przed zatwierdzeniem projektu, aby podnieść ich świadomość w kwestii środowiska.

Następnie omówiono rolę Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko we włączeniu problematyki zmian klimatu do Polityki Spójności a także podczas wyboru projektów. Na przykładzie programu operacyjnego z Południowej Finlandii omówiono kryteria wyboru projektów, które są powiązane ze Strategiczną Oceną Oddziaływania na Środowisko. Przykładowe kryteria wyboru projektów to m.in. wpływ na zmianę klimatu (poprawa efektywności energetycznej, zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej, złagodzenie ryzyka zmiany klimatu, zmniejszenie ilości emisji CO₂ z paliw kopalnych), wpływ na emisję (woda, gleba i powietrze), wpływ na produkcję i konsumpcję (zmniejszenie ilości odpadów, ponowne wykorzystanie i recykling odpadów, efektywność energetyczna i materiałowa, wykorzystanie lokalnych, odnawialnych surowców i usług), wpływ na ludzi (warunki życia i atrakcyjność obszarów zamieszkiwania, zdrowie), wpływ na badania i szkolenia (technologia ochrony środowiska, stosowanie systemów zarządzania środowiskiem, wiedzy i świadomości na temat środowiska).

W dalszej części wystąpienia zaprezentowano:

¹ [Green and Blue Space Adaptation for Urban Areas and Eco Towns \(GRaBS\)](#)

- przykłady wskaźników w zakresie łagodzenia zmiany klimatu (m.in. emisja dwutlenku węgla, oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem).

- propozycje wskaźników w zakresie adaptacji do zmiany klimatu.

- narzędzie Necater, wykorzystywane do badania emisji CO₂ w regionalnych programach inwestycyjnych.

Następnie Keti Medarova-Bergstrom przedstawiła mechanizm śledzenia zmian klimatu. Jego celem jest zwiększenie przejrzystości rozliczania wydatków związanych ze zmianą klimatu poprzez projektowanie systemów klasyfikacji i raportowania tych wydatków.

Następnie Keti Medarova-Bergstrom podsumowała II część spotkania.

Następnie Joanna Kopczyńska przedstawiła kwestie związane z adaptacją do zmian klimatu w Polsce. Obecnie przygotowywana jest „Strategiczny Plan Adaptacji sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu”. Plan adaptacji będzie zawierał także strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko. Na poziomie Unii Europejskiej powstanie plan adaptacji dla całej UE.

Następnie uczestnicy pytali prowadzących o rady i dobre praktyki w zakresie nurtujących ich kwestii oraz prosili o wyjaśnienie zagadnień poruszonych podczas prezentacji.

Sesja 3

1) Ćwiczenia

2) Wnioski i ocena

Podczas tej części spotkania uczestnicy zostali podzieleni na dwie grupy. Zadaniem każdej grupy było opracowanie odpowiedzi na przedstawione przez Panią Keti pytania. Pytania oraz odpowiedzi każdej grupy prezentujemy poniżej.

Pytanie	Grupa I	Grupa II
1. Jakie informacje/wytyczne będą Państwu potrzebne w celu włączenia zagadnień dotyczących wpływu i zakresu zmian klimatu do przygotowywanych Programów Operacyjnych?	<ul style="list-style-type: none">- brakuje informacji na temat zagrożeń związanych ze zmianą klimatu występujących w danych regionach oraz w skali kraju np. powódź, susze czy też inne zjawiska pogodowe,- brakuje informacji na temat funkcjonowania systemów monitoringu,	<ul style="list-style-type: none">- brakuje informacji dotyczących diagnozy stanu środowiska w województwie, głównie ze względu na emisje, w takich sektorach jak m.in. transport, gospodarka odpadami, produkcja rolnicza. Przydatne byłyby informacje dotyczące emisji 6 podstawowych gazów cieplarnianych.- brakuje ścisłych definicji podstawowych pojęć związanych z

	<ul style="list-style-type: none"> - istnieją problemy z dostępnością map fizjograficznych, ważnych z punktu widzenia planowania przestrzennego oraz do opracowania programu, - sposobem na pokonanie tych trudności jest: - współpraca z ekspertami krajowymi przede wszystkim z instytucji badawczych i naukowych, którzy mają odpowiednią wiedzę i oraz są w posiadaniu potrzebnych danych, - wymiana dobrych praktyk z ekspertami zagranicznymi, - współpraca z wyspecjalizowanymi jednostkami np. z RZGW, WIOŚ. - z punktu widzenia programowania ważne są wnioski ze Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko, powiązanie z ewaluacją ex-ante, - przydatne byłoby przeprowadzenie analizy SWOT, skoncentrowanej na zmianach klimatycznych, - przydatne byłoby otrzymanie szczegółowych wytycznych i zaleceń w zakresie zmian klimatycznych na poziomie europejskim, - programując programy regionalne powinniśmy brać pod uwagę strategie regionalne i powiązać je ze strategiami krajowymi. 	<p>mitygacją i adaptacją do zmian klimatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - brakuje charakterystyki zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi, - brakuje map ryzyka powodziowego, - brakuje metodologii z UE w zakresie wyboru projektów oraz kryteriów, - przydatne byłoby bazowanie na doświadczeniu z lat 2007-2013 oraz ewaluacji ex-post.
--	--	--

<p>2. Jakie cele i priorytety zaproponowałoby Państwo w programie operacyjnym w związku ze zmianą klimatu? Przedyskutować potencjalne synergii i kompromisy z innymi sektorowymi celami i interwencjami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bardzo ważna jest ochrona przeciwpowodziowa, ale także inne zjawiska ekstremalne np. susza, osuwiska, pożary. Ten priorytet powinien być skoncentrowany regionalnie. - powiązanie zmian klimatu z bioróżnorodnością, zmieniają się warunki bytowe organizmów należy więc podjąć pewne środki zapobiegawcze, - kwestia oddziaływanie zmian klimatu na rolnictwo, przeciwdziałanie klęskom żywiołowym, - powiązanie zmian klimatu z polityką morską, - powiązanie zmian klimatu z sektorem energetyki, transportem, budownictwem. Zwrócenie uwagi na używanie energooszczędnych materiałów. - ważnym priorytetem jest sektor leśnictwa, kwestia retencji. - kreowanie zielonych miejsc pracy, - kwestia edukacji na temat zmian klimatu. 	<p>Podział na łagodzenie i adaptację.</p> <p>Mitygacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - główny nacisk na efektywność energetyczną m.in. wsparcie transportu pasażerskiego, termomodernizacja budynków, - inwestycje w odnawialne źródła energii. <p>Adaptacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie odporności regionów na klęski żywiołowe, przykładowe działanie - systemy ostrzegania i monitorowania, - zwiększanie zdolności absorpcyjnej gruntu, wdrażanie małej retencji, zalesianie, odślanianie powierzchni uszczelnionych.
<p>3. Jakie narzędzia/mechanizmy do horyzontalnego włączenia problematyki zmiany klimatu zaproponowałoby Państwo w swoim programie operacyjnym?</p>	<p>Narzędzia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kampanie informacyjno-promocyjne o szerokim zakresie, - ogólnokrajowy portal informacyjny, - platforma wymiany informacji - system ostrzegania przed zagrożeniami, - narzędzia prognozowania – np. Program Odra 2006, <p>Mechanizmy:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obecność w danej instytucji Menadżera ds. Klimatu, - stosowanie energii odnawialnej, - strategiczna ocena oddziaływania na środowisko – powinna zawierać przeciwdziałanie zmianom klimatu,

	<ul style="list-style-type: none"> - odpowiednie planowanie przestrzenne przede wszystkim na poziomie miejskich planów zagospodarowania przestrzennego, - bieżąca współpraca z NGO dysponującymi odpowiednią wiedzą z terenów. 	
<p>4. Jakich spodziewają się Państwo możliwych przeszkód i wyzwań we wdrażaniu działań i mechanizmów włączania problematyki zmiany klimatu do Państwa programu operacyjnego?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca liczba przykładów dobrych praktyk na poziomie krajowym, - brak jasnych wytycznych krajowych i na szczeblu KE, - zwiększenie ilości uczestników zaangażowanych i mających wpływ na zmiany klimatu np. współpraca poszczególnych ministerstw w zarządami województw, - brak rozwiązań horyzontalnych, pojawiają się sektorowo natomiast brakuje powiązań np. pomiędzy polityką energetyczną a transportową. <p>Wyzwania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii - dostosowania do norm unijnych – racjonalizacja w sektorze przedsiębiorstw np. ograniczenie energochłonności. - stosowanie energooszczędnych rozwiązań w gospodarstwach domowych i przedsiębiorstwach. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wystarczających danych , - niewystarczające środki finansowe na przeprowadzenie działań czy pozyskanie danych, - kwestia braku czasu, - niewystarczające wytyczne metodologiczne z KE, - konflikt pomiędzy polityką ograniczenia emisji a potrzebą rozwoju gospodarczego.

Pani Ketii Medarova-Bergstrom oraz Peter Hjerp podsumowali propozycje każdej grupy. Wskazali także na elementy wspólne każdej prezentacji. Zwrócono uwagę m.in. na kluczową kwestię podczas przygotowywania Programów Operacyjnych czyli współpracę z instytucjami badawczymi, które gromadzą naukowe dane. Wskazano także pozytywne efekty związane ze zmianą klimatu w Polsce. Spodziewany wzrost średnich temperatur może pozytywnie wpłynąć na turystykę oraz na rolnictwo.

Następnie poruszono kwestie funkcjonowania platformy wymiany doświadczeń lub grup roboczych związanych z klimatem przy Komisji Europejskiej. Rozmawiano także na temat obecności Dyrekcji Generalnej ds. Klimatu na kolejnym spotkaniu plenarnym ENEA-MA w Rzymie.

SEKRETARIAT SIECI
Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju
ul. Stawki 2, piętro IX, 00-193 Warszawa
e-mail: sekretariat_sieci@gdos.gov.pl
tel. 22 860 60 57

